

„cosmetizeze“ textele; apoi, încetul cu încetul, va învăța singură să renunțe la unele replici tautologice și imagini artificioase. Bref: miza piesei rămâne tentantă. Proiectul

tragediei – oricât de imperfect – exercită o forță de seducție asupra lectorului. Exigent sau îngăduitor. Practician ori teoretician. De dincolo sau de dincoace de Prut...

Absurd & sarcasm

În revista „Convorbiri literare“, Claudiu Groza analiza piesa unui excelent dramaturg din Republica Moldova: Dumitru Crudu. Cronica era pertinentă. Numai că m-a șocat apropierea de Caragiale! Titlul piesei i s-a părut studentului clujean descins de-a dreptul din *nenea Iancu*; nu mi-am dat seama! *Crima sângeroasă din Stațiunea Violetelor* nu rimează, în memoria mea afectivă, deloc, da' deloc, cu *Groaznica sinucidere din strada Fidelității!* De asemenea, insist azi asupra lucrării deoarece atât titlul articolului (*Ce crimă, monșer?*), cât și finalul său („A dracu' republică! Al dracu' Platon! Parol, țapo, să te-ngrop!“) lăsau loc la interpretări depreciative. Piesa lui Crudu mi se pare una dintre cele mai bine scrise drame pe care le-am citit în ultimii ani! E un text atât de echilibrat, atât de „cu măsură“ redactat, încât nici nu se pune problema tratării lui „în doi peri“...

Ca să nu las loc la suspiciuni: nu-l cunosc pe Dumitru Crudu decât din poza de pe coperta a patra a volumului; tot de-acolo am aflat că are doar 24 de ani și că a fost jucat de două ori, ocazional (o dată, într-un spectacol-lectură; apoi, la un post de radio moldav). Așadar, e de mirare să afirmi că este un dramaturg matur! Dar este. *Crima sângeroasă din Stațiunea Violetelor* demonstrează o perfectă stăpânire a mijloacelor dramaturgice (ca să folosesc și eu un poncif!) și, fără îndoială, merită să vadă nu doar lumina tiparului (a fost publicată în colecția „Cântăreața cheală“ a Editurii Arc, din Chișinău, anul acesta), ci și pe cea, atât de râvnită desigur, a scenei... Piesa înaintea sigur, convingător, pe două

culoare: al (virtuozității teatrului) absurdului și al sarcasmului social-politic. Că e bine influențat, declarat influențat de Ionesco, Mrožek, Mazilu, Vișniec, Dürrenmatt, chiar Crudu o recunoaște, în unele puseuri narcisist-intertextualiste („Scrieți niște porcării la fel ca și Dumitru Crudu, un poetastru din orașul nostru“, p. 24; sau „e ceva ca în Dumitru Crudu sau Matei Vișniec“, p. 52). Dar nu-i nimic rău în asta...

Că-și varsă năduful pe cei din jur, rar dispuși să acorde clemență figurilor de nonconformiști, e iarăși evident.

Dar mai presus de toate, descoperi în această piesă o siguranță a replicii; calitatea ei de a fi, cum zicem noi în teatru, *vorbită*. Nu o dată, seducătoare. Plină de umor. De o delicioasă ironie. „Ar trebui să vă mai cultivați și dumneavoastră un pic, domnule!“ – îl sfătuiește Polițistul pe... poet!. „Sunteți acuzat nu neapărat de o crimă pe care ați făcut-o, ci de una pe care o veți face!“... „A căzut comunismul, pe care, nu-i așa că și dvs. l-ați iubit, nu?!“... „Femeile de serviciu și șoferii rămân cei mai importanți oameni din țara noastră“... ș.a.m.d.

Finalul e admirabil: deși toate personajele secundare fac imposibilul pentru a-l asmuți pe poet (*Istan*, de la Tristan!), asupra soției sale (*Olda*, de la Isolda), deși se mizează pe uciderea ponegritei femei, de către virtual/ gelosul bărbat, cei doi refuză să dea satisfacție mulțimii însetate de sânge și se îmbrățișează, spre disperarea ei. Crima se amână *sine die*...

Piesa are și câteva paranteze incitante, care pot stimula imaginația directorilor de scenă. Ergo: jucați-o, fraților, că merită!